

RES

1 Doel van de RES

De RES staat ter accordering op de agenda van de gemeenteraad op 25 mei 2021. Stukken:

- Raadsvoorstel 21.0046, bevat een samenvatting van de RES
- RES 1.0, april 2021, met ongeveer 20 bijlagen

De RES is kaderstellend voor uitwerking door de respectieve deelnemers (gemeenten, waterschap, etc.). De RES 1.0 moet derhalve geschikt zijn voor dit doel. Vaststellen van de RES heeft verstrekkende gevolgen.

2 Kwaliteit van de RES

De RES moet overtuigend aantonen dat de huidige energievoorziening vervangen wordt door een nieuwe die daadwerkelijk betaalbaar, betrouwbaar en haalbaar is, anticiperend op innovatieve ontwikkelingen, voor burgers en bedrijven.

Allereerst blijkt uit de RES het fundamentele probleem dat de door de landelijke overheid (Klimaatakkoord) opgelegde opwek doelen, niet vooraf op haalbaarheid en kosten zijn getoetst. De doelstellingen van het klimaatakkoord worden niet ter discussie gesteld en zijn ten onrechte als niet relevant terzijde geschoven. Meer specifiek wordt aardgas vrij voor woningen als doel omarmd in deze RES terwijl dat een zakelijke analyse dat allerminst uitwijst.

2.1 De RES is niet onderbouwd

De financiële consequenties zijn niet dan wel onvoldoende vermeld. Ook de technische onderbouwing is onvoldoende.

Bijvoorbeeld: weersafhankelijke opwekking zonder opslag; aantallen windturbines; onderbouwing voorkeur warmtenet; kosten voor bewoners; elektrische auto's als opslag voor elektriciteit; uitsluiten innovaties b.v. warmtepanelen, bijmengen waterstof; leveringszekerheid warmte in de winter; landschapsschade; prijsontwikkeling huizen met energietransitie belening

2.2 Ontwerp in tijd ontbreekt

Er is geen ontwerp voor de transitie als geheel, voornamelijk op 2050 geprojecteerd. Als de RES 1.0 wordt aangenomen dan worden bijvoorbeeld grote investeringen gedaan in de Rotterdamse restwarmte voor ten minste vijftig jaar die uitsluiten dat voor een betere oplossing gekozen kan worden. Een ander voorbeeld is het uitsluiten van waterstof voor woningverwarming, nu is dat nog niet haalbaar maar als dat wel haalbaar is dan is inmiddels de fijnmazige aardgas infrastructuur verwoest. Het opslaan van surplus van elektrische energie wordt als oplossing naar voren geschoven terwijl dat nu niet meer is dan een proefballonnetje.

2.3 Het ontwerp sluit niet aan op een landelijk ontwerp

De RES ziet Holland Rijnland als een eiland in Nederland. Daarmee worden betere oplossingen vanuit een landelijke samenhang a priori uitgesloten. Een voorbeeld is kernenergie, maar ook het kennelijke voldongen feit dat windparken op de Noordzee niet ten faveure van de burger zijn.

2.4 Geen participatie van de burger

De RES heeft betrekking op het vervangen van een goed werkende elektriciteits- en gasinfrastructuur door een nieuwe oplossing die financieel niet onderbouwd is en waarvan de leveringszekerheid niet is uitgewerkt.

Het is veeleer zo dat de overheid de burger mooie praatjes verkoopt en (kritische) vragen negeert. Zo is het WOB verzoek van meer dan 100 inwoners van de Merenwijk getraineed en onbevredigend beantwoord. Het stadsgesprek van 8 april in de Merenwijk is hilarisch te noemen, de gemeente had het over radiatorfolie terwijl alle vragen van bewoners volslagen genegeerd zijn. De enquêtes in de bijlagen 8.2 en 8.3 zijn nietszeggend. Immers had de gemeente gevraagd “je moet 80.000 euro investeren -waarmee overigens geen CO2 reductie behaald wordt- en als je die hebt dan moet je je eigen grond maar verkopen in ruil voor jaarlijks te verhogen erfpacht, dan waren de resultaten een stuk realistischer geweest.

De RES en het raadsstuk suggereren vergaande afstemming en steun van de burger. Ook is het hinderlijk dat de RES meer een reclamefolder zonder steekhoudende onderbouwing dan een zakelijke analyse met onderbouwing. In bovenstaande tonen wij aan dat dat niet het geval is. Indien de gemeente deze RES aanneemt dan worden de verhoudingen tussen burgers en overheid verder op scherp gesteld. Het aannemen van deze RES grenst aan ambtelijk machtsmisbruik.

Op pag. 30 worden instrumenten voorgesteld om de doelen van de RES te halen. Onduidelijk is wat bedoeld wordt met het juridisch wettelijk instrument activiteiten besluit milieubeheer. Dit zou weleens de bevoegdheid kunnen zijn om bewoners van het gas af te sluiten. Op pag. 32 wordt gemeld dat woningeigenaren gedwongen moeten kunnen worden naar energielabel D. De consequenties worden niet genoemd, worden eigenaren gedwongen zich in de schulden te steken ?

Waarom zouden we pilots voor gasloze wijken willen zolang elke financiële onderbouwing ontbreekt en alle proeftuinen zijn mislukt ? En betekent dit dan ook dat bewoners in deze pilots gedwongen worden van het gas af te gaan ?

Het wordt door de overheid keihard gespeeld, zie bijvoorbeeld Kloosterveen.

2.5 Conclusie

De RES geeft bestuurders geen mogelijkheid om binnen het kader van behoorlijk bestuur te beoordelen of de in de RES gestelde doelen haalbaar zijn, qua kosten, techniek en burgeracceptatie.

3 Uitgelichte Onderwerpen

3.1 Rotterdamse restwarmte

De Rotterdamse restwarmte is de hoeksteen van de warmte voorziening in de RES. Er moeten grote vraagtekens bij gezet worden. Zie ook de zienswijze.

De eerste vraag is waarom warmtenetten de oplossing zouden zijn. Immers dan stook je fossiel op een centrale plek en moet je de warmte transporteren, wat het alleen maar ingewikkeld en kostbaarder maakt. Tenzij je niet fossiele warmte gebruikt, maar dan moet je dat wel onderbouwen, en dat is niet gebeurd in deze RES.

Het hoofdstuk begint met “Er zijn voldoende duurzame warmtebronnen beschikbaar in Holland Rijnland voor een aardgasvrije samenleving in 2050”. Aardgasvrij is een middel voor CO2 reductie en niet een doel. Die beschikbaarheid van warmtebronnen wordt onmiddellijk in het kader ernaast afgezwakt met “waarschijnlijk”. In onderstaande analyse laten we zien dat het allerminst zeker is of er voldoende betaalbare en technisch haalbare bronnen zijn, nog afgezien van het warmtetransport met zijn hoge investeringen, aardgas bijverwarming voor transportverlies en het opvangen van piekbelastingen.

Sowieso zetten we grote vraagtekens bij het transport over meer dan 40 km naar Leiden, het ligt veel meer voor de hand met Rotterdamse warmte de Rotterdamse huizen te verwarmen. Bij transport over zulke grote afstanden treden grote verliezen op, tot wel 25%. En dus wordt voorzien in aardgas gestookte bijverwarming (waar zijn we mee bezig). Ook is de aansluiting op Rotterdam te krap bemeten, s’winters zullen we de woningen niet warm krijgen, ook hier wordt voorzien in aardgas gestookte bijverwarming of warmte opslag met nog niet bedachte technologie, laat staan dat de kosten in kaart zijn gebracht.

Wij vragen ons af in hoeverre de RES zich laat leiden door het feit dat het min. van EZ opdracht gaf aan de Gasunie voor de Rotterdamse restwarmte. De Gasunie als exploitant heeft geen ervaring met warmtenetten, maar wel met monopolistisch gedrag, zo moest zij vorig jaar een half miljard terugbetalen aan bewoners. Warmtenetten zijn zonder uitzondering in Nederland veel duurder dan in het buitenland. Nergens lezen wij wie de kosten voor de bewoners zal gaan reguleren.

Een inschatting ontbreekt hoeveel restwarmte er in de toekomst nog zal zijn. Afvalverbranding loopt terug in een circulaire economie, nu al moet afval worden geïmporteerd. De industrie is grootschalig bezig het energieverbruik omlaag te brengen, olieraffinaderijen bijvoorbeeld gaan over of e-rifinary een proces bij lage temperatuur.

Ook ontbreekt een inschatting van diepe geothermie. De bodem in Nederland is nergens erg geschikt. Bij boorputten met een benodigde diepte van 2-3 km komt meestal ook olie en gas mee, dat moet worden gescheiden en verkocht in een teruglopende markt voor fossiele brandstoffen. De RES heeft voorts niet onderzocht wat de consequenties van vervuiling zijn, denk aan de drinkwater voorziening in de duinen.

3.2 Warmteladder

Op pag. 48 wordt de z.g. warmteladder gepresenteerd. De regionale voorkeursvolgorde van de inzet van warmtebronnen, de zogenaamde warmteladder, is gebaseerd op het principe dat we elektrificatie van de warmtevraag zoveel mogelijk proberen te voorkomen.

Dat is geen onderbouwing. Uitgewerkt moet worden wat kosten en haalbaarheid zijn van de verschillende genoemde technologieën. En dat in de tijd met inschatting van innovaties.

3.3 Zon- en windenergie

Weersafhankelijkheid van zon en wind energie wordt ontkend. Op pag. 17 lezen we dat we moeten zorgen voor een juiste balans tussen zonneschijn en wind. Hoe dan ? Stelt deze RES voor dat we de weergoden gaan inzetten ?

Weersafhankelijke energie zonder opslag kan slechts een marginale bijdrage aan de vraag leveren. Bovendien is het inkopen bij te weinig aanbod kostbaar en verkopen bij overschotten levert weinig op.

Op pag. 16 wordt een gesteld dat elektrische auto's voor grootschalige opslag zouden kunnen zorgdragen. Hier ontbreekt elke onderbouwing, nog afgezien van de vraag of meer elektrische auto's wel een verstandige keuze is.

Het wordt niet duidelijk hoeveel windturbines van welke afmetingen gepland worden terwijl dit wel een heikel punt is. (Ik heb er naar gezocht maar geen getal gevonden). Op dit punt schiet de RES overduidelijk te kort, er wordt geen inzicht gegeven aan de burgers.

Het is onduidelijk waarom windparken op zee niet benut zouden kunnen worden in de doelstellingen van deze RES. Is deze groene stroom dan al verkwanselt aan industriële grootverbruikers zoals bij de datacenters in Noord-Holland?

3.4 Woningen

De RES zet in op besparing op energie in woningen van 15 %. Het is onduidelijk hoe dit bereikt moet worden en wat de kosten hiervan zijn.

Er wordt uitgegaan van de z.g. energielabels. De TU/e heeft na onderzoek geconcludeerd dat de energielabels bijna niks zeggen over het isolatie niveau van een woning (Dr. Ir. L. Havinga, <https://www.youtube.com/watch?v=FXaTtiEEOpk>).

De RES zwijgt over de kosten consequenties voor woningen. De kosten voor het merendeel van de woningen in Nederland kunnen makkelijk tienduizenden euro's bedragen. De overheid biedt als oplossing het verkopen van je eigen grond met de verplichting van erfpacht of een lening die terugbetaald moet worden in de vorm van een belasting. Hier missen wij bijvoorbeeld de consequenties voor waardedaling van woningen en gedwongen verhuizingen.

De sociale huurbouw rekent met 100.000; de gemeente Rotterdam kwam onlangs met 83.000. Indien wij de kosten op 100.000 stellen dan is dat een indicatie van de kosten, de Merenwijk telt 6087 woningen: 600 miljoen. Wij menen dat een project van deze omvang de spankracht en expertise van de gemeente Leiden ver te boven gaan.

Waar voorts geen aandacht aan besteed is, is de praktische uitvoerbaarheid. Wij beschikken domweg niet over de aantallen installateurs, aannemers, servicemedewerkers etc., die nodig zullen zijn voor een operatie van een dergelijke omvang.

3.5 Warmtepompen

De regionale voorkeursvolgorde van de inzet van warmtebronnen, de zogenaamde warmteladder, is gebaseerd op het principe dat we elektrificatie van de warmtevraag zoveel mogelijk proberen te voorkomen. De voorkeursoplossing is het warmtenet. In geval van nood zijn alleen hybride warmtepompen voorzien.

Maak dan duidelijk dat we gewoon aardgas blijven gebruiken totdat er een betaalbaar en haalbaar alternatief is. De RES stelt een warmtenet voor, maar haalbaarheid en kosten zijn niet onderbouwd.

Warmtepompen zijn duur in gebruik, leveren geen CO2 reductie op, en eisen dat de woning tegen aanzienlijke kosten geïsoleerd is. Zie voor meer details de zienswijze.

3.6 Elektriciteitsnet

De consequenties van opslag van zon en wind energie zullen moeten verwerkt worden in het ontwerp van het nieuwe elektriciteitsnet.

Het is nog maar de vraag of elektrisch rijden verantwoord is qua CO2 reductie. De RES neemt een niet onderbouwd voorschot op elektrisch rijden.

Een kosten berekening ontbreekt.

3.7 Mobiliteit

De RES wil elektrisch rijden stimuleren. Elektrische auto's rijden de komende decennia nog op olie en kolen. Elektrische auto's zijn geen goede keuze als je CO2 reductie wilt bereiken.

Andere alternatieven voor terugdringen mobiliteit worden niet besproken: uitbreiding openbaar vervoer, meer thuiswerken zoal;s tijdens corona.

Ook is inmiddels duidelijk dat SUV's aanzienlijk meer CO2 uitstoten dan gewone auto's. CO2 reductie zou weleens makkelijker bereikt kunnen worden door terugdringen van aantal SUV auto's.